

KULTURA

izložbe

Ženski akt u pastelu
Zlatka Čulara

kazalište

»Tajkuni«
u Malom Lošinj

fotografije

Trodimenzionalna preteča
filma i televizije

ZAGREB, 26. studenoga – U izložbenom prostoru Autobusnog kolodvora Zagreb postavljena je izložba Zlatka Čulara (1935.) koji ovaj put izlaže ciklus ženskih aktova u pastelima. Iako je akt čest motiv u opusu toga školovanoga zagrebačkog kipara, zabilježen je da pasteli iz njegove produkcije nisu odraz puke vještine, nego izraz stalno obnavljane začudnosti. Svježina njegova rada evidentna je i u nizu maštovitih inačica u kojima se mašta i stvarnost stapaju na prihvatljiv način. Zlatko Čular rođen je u Dubrovniku. Nakon završene Škole za primijenjenu umjetnost u Splitu, upisuje i 1957. završava Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Te godine nastavlja specijalistički studij kiparstva u klasi prof. Antuna Augustinčića, a od 1959. do 1963. djeluje kao suradnik u majstorskoj radionici istoga profesora. Autor je nekoliko spomeničkih rješenja. Njegova izložba na Autobusnome kolodvoru može se razgledati do 17. prosinca. J. Š.

ZAGREB, 26. studenoga – Novi dramski tekst Mire Gavrana »Tajkuni« premijerno je izveden u utorak na večer u Malom Lošinj, u produkciji Kazališta JAK. Gavranov satirični tekst »Tajkuni« s podnaslovom »Poštena komedija« uprizorio je redatelj Ivica Kunčević koji je osmislio i scenografiju, kostimografkinja je Danica Dedijer, a glazbu je skladao Bruno Nacinovich. U predstavi nastupaju lošinski glumci Tamara Bogunović, Robert Radan, Lorina Starc, Jadranko Dumenčić, Yvonna Sokolić i Boris Šegota. Predstavom »Tajkuni« glumica Lorina Starc i šaptačica Gordana Šegota obilježavaju dvadeset godina rada u Kazalištu JAK. Reprizne izvedbe najavljene su 27., 28. i 29. studenoga te 2. prosinca. D. V.

ZAGREB, 26. studenoga – Stereoskopske fotografije u Zagrebu su se pojavile 60-ih godina 19. stoljeća, kada i u ostatku Europe i ubrzo oduševile Zagrepčane. Bio je to prvi optički masovni medij, preteča filma i televizije. Stereoskopske fotografije su bile najpopularnije početkom 20. stoljeća, a do 30-ih godina su zamrle i nestale. Zahvaljujući Slavku Šterku, voditelju fotografske zbirke Muzeja grada Zagreba, stereoskopske fotografije mogu se vidjeti na izložbi koja je u utorak otvorena u Muzeju grada Zagreba. Izloženo je 50-ak ručno obojenih stereoskopskih fotografija na staklu s motivima Zagreba na početku 20. stoljeća i »Kaiserpanorame« – kružna drvena odaja s okularima. Slike prikazuju gradske motive, netom nastale zgrade oko Lenucijeve potkove, a poseban šarm nose motivi djece i pralja iz tada prigradskih naselja Sestina, Vrapča i sa Savskog nasipa. Otvarajući izložbu Maja Tonković, muzejska savjetnica u MUO, rekla je da ovakvi projekti obogaćuju sjećanja na naše veliko povijesno nasljeđe, a kroz trodimenzionalne fotografije možemo rekonstruirati i četvrtu dimenziju – vrijeme. M. I.

PRIJEPORI – Što se krije iza pobune glumaca u Dramskom kazalištu »Gavella«

SLUČAJ »GAVELLA« NAKON SLUČAJA »HNK«

Riječ je o preliminarnoj reakciji nekolicine glumaca čiji su razlozi osobne prirode. Nitko zbog odbijanja uloge neće biti sankcioniran – kaže ravnatelj »Gavella« Krešimir Dolenčić / U »Gavelli« vlada organizacijsko rasulo, kojega nije bilo kada sam je napuštao prije nekoliko godina – naglašava Zlatko Vitez

Helena Braut

Je li se virus glumačke pobune proširio iz HNK u Dramsko kazalište »Gavella« s tendencijom da epidemično bukne i u drugim teatrima? Hoće li bolest koja je do sada bilježi izvanredni otkaz ravnateljici Drame HNK Snježani Banović, po harati i »Gavellu« i otkriti što je stvarno trulo u tom kazalištu i koje su boljke toga ansambla?

Novi kazališni slučaj »Gavella« započeo je s internim sastankom održanim prije desetak dana na kojem su članovi ansambla obaviješteni o daljnjim koprodukcijskim predstavama Crnogorskog narodnog pozorišta iz Podgorice i njihova kazališta. Naime, nakon uspješne koprodukcijske predstave »Galeb«, sljedeće godine u »Gavelli« se treba raditi Čehovljevi »Ivanov«.

»Dogovorene su koprodukcije s Crnogorskim narodnim pozorištem s time da dvije države i dva kazališta rade tri Čehova,

dakle »Galeb«, »Ivanov« i »Prosidbu« koja režira Paolo Magelli. S kazališnim producentom Giorgijem Ursinijem već se pregovaralo i oko gostovanja na važnim svjetskim festivalima. Takva ponuda, koja će omogućiti i promociju naših glumaca, se jednostavno ne odbija. Kako ja 2004. godine odlazim s ravnateljske pozicije, od toga neću imati nikakve koristi. Bio sam na premijeri »Galeb« u Podgorici, lijepo su nas primili njihovi uvaženi intelektualci i mislila da za našu suradnju zaista nema prepreka«, kaže ravnatelj »Gavella« Krešimir Dolenčić.

No, njegovo mišljenje nije dijelilo i sav ansambl, i dio njih se na spomenutu sastanku burno usprotivio koprodukciji. »Nitko nije odbio glumiti u predstavi »Ivanov« jer podjela još nije napravljena. Riječ je o preliminarnoj reakciji nekolicine glumaca čiji su razlozi osobne prirode. Poštujem individualna viđenja, no mislim da smo u

ovom ratu svi poprilično izgubili, no na različite načine. Ukratko, unaprijed kažem da nitko zbog odbijanja uloge neće biti sankcioniran. Tko ne želi igrati, ne mora«, smatra Dolenčić te nastavlja da ga žalosti političke konotacije tih događanja i određena ksenofobija protiv koje se moramo boriti. »Kad sam radio »Brezu« rekli su da sam desničar, sada će mi nešto drugo prišiti. Nemam namjeru dokazivati svoje hrvatstvo na Čehovu«, drži Dolenčić, te kaže kako je cijela situacija poprilično licemjerna, jer su s Podgoricom već uspostavljene trgovačke, sportske i napose estradne veze.

Glumci često odbijaju uloge, no kako tvrdi Mani Gotovac, dramaturginja »Gavella«, na to imaju pravo ako se ne slažu s umjetničkim konceptom. »Niti jedan drugi razlog, osim umjetničkog ne priznajem. Neki su odbijanje uloga očito shvatili kao izraz demokracije, no kod nas je ona dobila oblike politizi-

ranja. A demokracije se sastoji od toga da svatko radi svoj posao, a ne da donosi političke odluke« odlučna je Gotovac.

Zlatko Vitez, jedan je od članova »Gavella«, naglasio je kako je problem i u tome što su glumci o koprodukcijama saznali iz dnevnog tiska: »Upozorio sam da je sastanak ansambla sazvan prekasno i očito je za to Dolenčić bio ponukan događanjima u HNK. Htio je izbjeći da glumci o koprodukcijskim predstavama pričaju po gradu, što se na kraju ipak nije izbjeglo. Koprodukcija s Crnogorskim narodnim pozorištem, podijelila je ansambl, jer glumci smatraju da su oni spremni i za zahtjevne uloge kao što su one u »Ivanovu«, te im ne trebaju crnogorski glumci«, kaže Vitez.

Dolenčić je dobar operni redatelj, no nekonzekventan čovjek koji neprekidno ponavlja da ga politika ne zanima, a mnogo toga što je radio bilo je vezano za politiku. Iza svega toga stoje

privatni interesi jedne skupine ljudi na čelu s Zeljkom Udovičić i Paolom Magelijem. Oni su već unaprijed dogovorili gostovanja na festivalima i sada s njima mogu manipulirati u ansamblu«, kazao je Zlatko Vitez te dodao da ne vidi zbog čega bi Podgorica imala prioritet u suradnji s »Gavellom«. »Zašto ne bi radili koprodukcije s mostarskim kazalištem kojem bi više trebala naša pomoć?« pita se Vitez.

Na upit jesu li recentna zbivanja u »Gavelli« samo uvod nakon čega će na površinu isplivati istinski problemi u kazalištu Vitez je istakao: »U »Gavelli« vlada organizacijsko rasulo, koga nije bilo kada sam je napuštao prije nekoliko godina.«

Anja Šovagović-Despot bila je začudena činjenicom što su razgovori s internog sastanka ansambla tako brzo izašli u javnost. »Dogovorili smo se da nitko ništa neće izjavljivati što se nije poštovalo. Mogu samo reći kako bi se trebali uspostaviti

kriteriji odgovornosti ansambla, jer je očito da je njegovo mišljenje zanimljivo samo u nekim slučajevima«, priča Anja Šovagović-Despot te naglašava da je njoj daleko više o ove koprodukcije bila važna predstava »Hedda Gabler« koju je Božidar Viočić trebao raditi u spomen na njena oca Fabijana Šovagovića. Iako je predstava bila na repertoaru, nakon nekog vremena dobila je odgovor ravnatelja, kako istu predstavu ne želi raditi ansambl. »Tada me nitko nije pitao što o tome mislim, niti su se ispitivali motivi ansambla za takvu odluku«, rekla je Šovagović-Despot dodajući kako u »Gavelli« ima i većih problema od ove koprodukcije, no rješenje svakako ne leži u iznošenju prijava izjava u novinama.

Čini se da slučaj »Gavella« tek započinje, jer problemi u tom kazalištu očito su mnogo dublji od onih koje se sada vežu uz koprodukciju s Crnogorskim narodnim pozorištem.

Prinos uz obljetnice: Pero Budak na predstavljanju svoje knjige
Foto: Vjesnik/Tajana Šilipetar

KNJIGE – Predstavljena nova knjiga Pere Budaka »Pjesničko četveroknjižje«

PJESNIK IZRAVNIH PORUKA

Budak je pisac koji se nije priklonio ni jednoj pjesničkoj školi, a ostao je vjernan narodnomu pjesništvu, rekao je dr. Dragutin Rosandić

ZAGREB, 26. studenoga – Nova knjiga Pere Budaka »Pjesničko četveroknjižje«, što ju je iznjedrio Nakladni zavod Matice hrvatske, predstavlja toga pisca, širokoj javnosti poznatoga kao autora drama »Mečava« i »Klupko«, kao autentičnoga lirskoga pjesnika. Knjiga je, u nazočnosti autora, svečano predstavljena kao jubilarno izdanje u povodu 85. godišnjice rođenja i 65. obljetnice Budakova umjetničkoga djelovanja, u utorak u Matici hrvatskoj.

»Pero Budak priredio je »Pjesničko četveroknjižje« na predlošku 23 knjige, a djelo je sastavljeno od četiri cjeline. Knjiga prva, znakovita naslova »Raj života«, sabire ljubavne i erotske pjesme, u kojima se osjeća pjesnikov radostan doživljaj života. U drugoj cjelini »Gorki med« autor naglašava samoću, gorčinu i egzistencijalnu zebnju, a u trećoj, pod nazivom »Gore srca«, sabrane su domoljubne pjesme i pjesme za djecu. Četvrta knjiga donosi pjesme različitih tema, ulomke iz Budakovih komedija »Kaj je, jel« te njegove stihove na kajkavskom, kazao je prof. dr. Dragutin Ro-

sandić, podsjetivši na činjenicu da je Budak autor prvoga romana na kajkavskom u hrvatskoj književnosti »I norija je meštirija«.

Budak je pisac koji se nije priklonio ni jednoj pjesničkoj školi, a ostao je vjernan narodnomu pjesništvu. Njegov je pjesnički jezik jednostavan i neposredan, pa tu poeziju možemo nazvati pjesništvom izravnih poruka.

»Pero Budak je dobar čovik. Rijetki su takvi koji su u neizmaštanim vremenima brodili i nad DK Gavella i Nakladnim zavodom Matice hrvatske i ostali moralni uzori«, istaknuo je Anđelko Novaković, dopredsjednik DHK.

Za svoju je obljetnicu Pero Budak od organizatora svečanosti primio Meštirovićevo raspelo i Baščansku ploču, a prisutnima se odužio zanimljivom i duhovitom pričom o svome dolasku u Zagreb. Izabrane ulomke iz knjige čitali su dramski umjetnici Nada Subotić i Josp Bobi Marotti, a u predstavljanju su sudjelovali i Niko Vidović, direktor NZMH, te Boris Maruna, predsjednik Hrvatske matice iseljenika.

Sandra-Viktorija Antić

IZLOŽBE – Otvorena izložba tapiserija i grafika Victora Vasarelyja u Osijeku

VELIKO ZANIMANJE ZA VASARELYJA

Istaknuti mađarski umjetnik bio je povezan sa smjerom zagrebačkih »novih tendencija«

OSIJEK, 26. studenoga – Izložba tapiserija i grafika svjetski poznata mađarskog umjetnika Victora Vasarelyja svečano je otvorena u ponedjeljak na večer u prostoru osječke izložbene dvorane »Waldinger«. Tom izložbom, koja je postavljena u suradnji s Galerijom »Vasarely« iz Pečuha, započeo je višednevni program proslave Dana grada Osijeka, 2. prosinca u organizaciji Gradskega poglavarstva.

Otvarajući izložbu, te najavljujući potpisivanje sporazuma o kulturnoj suradnji Hrvatske i Mađarske u Pečuhu 17. prosinca ove godine, ministar kulture Antun Vujić istaknuo je da »izložba svjedoči o već postignutim ozbiljnim hrvatsko-mađarskim kulturnim vezama«. Podsjetivši da je Vasarely bio umjetnik svjetskog glasa, slave i razine, Vujić je dodao da je ovaj mađarski stvaratelj bio povezan sa smjerom zagrebačkih »novih tendencija«, pa tako i s hrvatskim umjetnicima.

Veleposlanik Republike Mađarske u Hrvatskoj, Gyor-

gy Csoti ocijenio je da se upravo suradnjom u kulturi narodi povezuju i gospodarski te politički, međutim, primijetio je da su Hrvatska i Mađarska o pitanju kulturne suradnje mogle učiniti više nego do sada. Naglasivši da odaziv velikog broja posjetitelja na otvaranju izložbe govori o tome koliko Osijek prepoznaje prave vrijednosti, osječki gradonačelnik Zlatko Kramarić posebno je istaknuo da se iduće godine bilježi 30 godina suradnje grada domaćina izložbe i mađarskoga Pečuha.

Nakon otvorenja izložbe, ministar Vujić i gosti, među kojima su bili predstavnici mađarskoga Ministarstva kulture, mađarske županije Baranje te Stanko Nick, hrvatski veleposlanik u Republici Mađarskoj i Jozsef Magyar, mađarski generalni konzul u Osijeku, obišli su povijesnu gradsku jezgru Tvrdu, obnovljene prostore Muzeja Slavonije, Crkvu sv. Mihovila, Franjevački samostan i Restauratorsku radionicu.

Snežana Čanić Divić

Trajne kulturne veze: Antun Vujić otvara Vasarelyjevu izložbu u Osijeku
Foto: Vjesnik/Ana Oblak

Zapažena glumačka energija: Iz predstave »Gospodin Klebs i Rosalie«

KAZALIŠTE – »Gospodin Klebs i Rosalie« u Tvornici »Jedinstvo«

DRAMSKI SUSRET U HLADNOJ TVORNIČKOJ HALI

Četvrta premijerna izvedba Kazališne udruge frustriranih redatelja / Dramu Renea de Obaldie postavio je redatelj Mladen Vukić / Zanimljive glumačke kreacije Radovana Ruždjaka i Ivane Bolanče

Dubravka Vrgoč

Prije godinu dana u prostoru zagrebačke Tvornice »Jedinstvo«, smještene u blizini savskog nasipa, smrjavalo se pedesetak gledatelja na premijernoj izvedbi uprizorenja dvaju amblematičkih hrvatskih dramskih tekstova – »Tragedije mozgova« Janka Polića Kamova i »Adama i Eve« Miroslava Krležice. Bila je to i promocija nove teatarske skupine pod nazivom Kazališna udruga frustriranih redatelja i mladih redateljica Franke Perković i Dore Ruždjak.

U međuvremenu predstava »Adam i Eva« gostovala je na brojnim hrvatskim kazališnim festivalima, a u produkciji KUFER-a prije neko-

liko tjedana prikazan je scenski projekt »Karlovac« po predlošku Davida Iyasa, u režiji Maria Kovača. Četvrta premijera te zanimljive kazališne skupine što okuplja mlade umjetnike u tvorničkoj hali, nezagrijanom spremištu scenografskog otpada zagrebačkih kazališta, održana je krajem proteklog tjedna.

Redatelj Mladen Vukić postavio je s mladim glumcima Ivanom Bolančom i Radovanom Ruždjakom dramski tekst Renea de Obaldie »Gospodin Klebs i Rosalie« iz 1976. godine, u prijevodu Višnje Machiedo. Priču o pigmalionskom odnosu između znanstvenika i njegove izuma – mlade žene Vukić je predstavio bez većih reda-

teljskih upliva ostavljajući prostor glumcima za višeznačnu igru izvedenu iz (ne)možnosti komunikacije.

Nemoć da se približi Drugomu, pa makar taj Drugi bio produkt vlastite imaginacije, o čemu govori Rene de Obaldia, uvjerljivo su predložili Radovan Ruždjak i Ivana Bolanča onim glumačkim entuzijazmom i energijom koju u posljednje vrijeme vrlo rijetko uspijevamo zapaziti u profesionalnom kazalištu. Njihove interpretacije najveća su vrijednost predstave koja obnavlja sjećanje na poetske izvode pisca Obaldie iz vremena kada je zazor od novih tehnologija bio jednom od opsesivnih tema umjetničkih iskaza.